

TGAU

Cymraeg Iaith

UNED 3

**Darllen ac Ysgrifennu: Trafod, Cyfarwyddiodol a
Pherswâd**

(PAPUR ENGHREIFFTIOL)

2 awr

YR AMGYLCHFYD

(sylwebaeth / cymorth i ymgeiswyr)

GWYBODAETH I YMGEISWYR

Adran A (Darllen): 30 marc

Adran B (Ysgrifennu): 40 marc

Caiff nifer y marciau sydd ar gael ei ddangos mewn cromfachau ar ddiwedd pob cwestiwn neu ran o gwestiwn.

YR AMGYLCHFYD

Adran A : DARLLEN (30 marc)

Mae saith darn darllen am yr **Amgylchfyd** yn yr Uned hon, Mae rhai ohonynt yn destunau pytiog, rhai yn ddi-dor ac eraill yn gymysg. Mae'r testunau naill ai yn **trafod**, yn **cyfarwyddo** neu'n **perswadio**, neu gyfuniad ohonynt. Cyflwynir y wybodaeth ynddynt mewn ffyrdd gwahanol. Ceir amrywiaeth o gwestiynau, rhai ohonynt ar ffurf aml-ddewis, tra mae eraill yn gofyn am frawddegau neu atebion mwy estynedig.

Dylech ddarllen y darnau darllen a'r cwestiynau'n ofalus iawn cyn mynd ati i'w hateb Ystyriwch hefyd beth yw gwerth y cwestiwn o ran marciau. Bydd hyn o gymorth i chi benderfynu faint fydd angen i chi ei ysgrifennu am y cwestiwn.

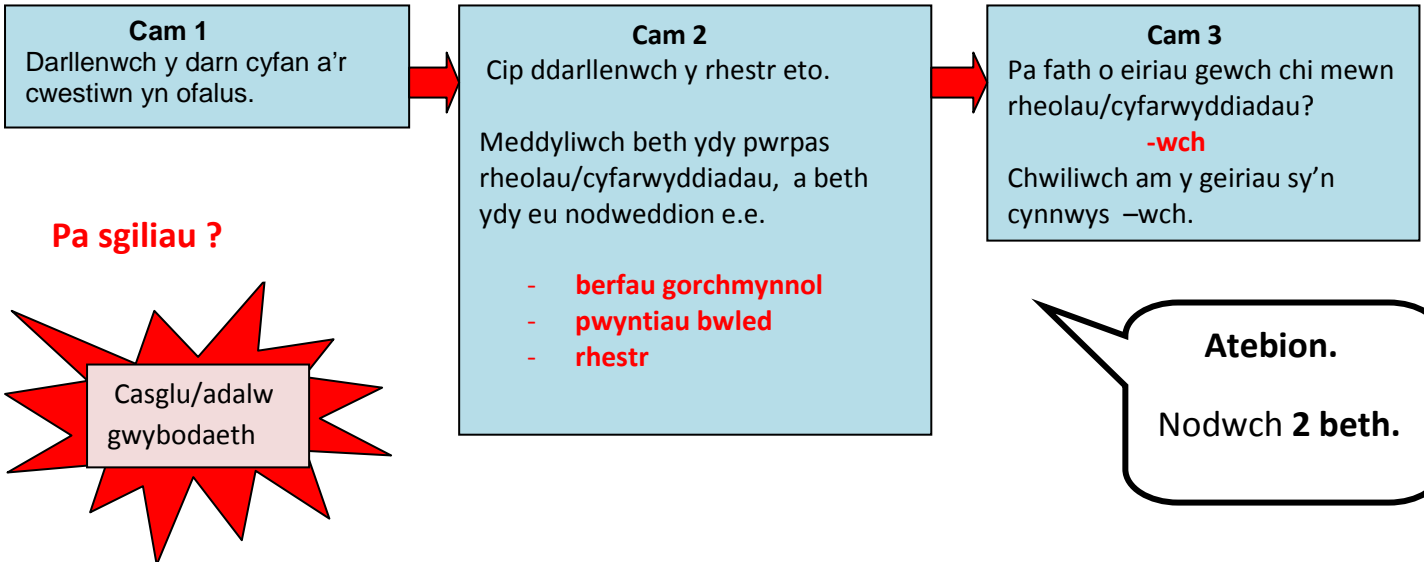
Bydd gofyn i chi ddefnyddio eich sgiliau darllen i ddeall y darnau darllen – i gasglu neu adalw ffeithiau perthnasol ohonynt, i ddehongli/ dadansoddi gwybodaeth. Bydd cwestiwn yn gofyn i chi gymharu gwybodaeth o sawl darn darllen hefyd.

Gwnewch yn siwr eich bod yn darllen y darnau a'r cwestiynau'n ofalus iawn er mwyn ateb y cwestiynau'n gywir.

Darn Darllen 1
Y Côd Cefn Gwlad

Darn darllen pytiog ydy hwn. Mae'n rhestru rheolau y Côt Cefn Gwlad yn syml ar ffurf pwyntiau bwled. Iait h gyfarwyddiadol sydd yma. Mae'n destun ffurfiol, swyddogol.

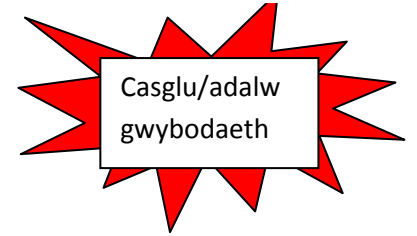
A1 Nodwch ddau beth sydd yn dangos mai **rheolau** neu **gyfarwyddiadau** sydd yn y darn darllen hwn. [2]

Pa sgiliau?

Darn Darllen 2 Mewn Perygl !

Darn darllen pytiog ydy hwn – mae yma baragraffau byrion, rhestr ar ffurf pwyntiau bwled a llun. Rhaid darllen yn ofalus. Bydd angen chwilio yn y darn am yr atebion cywir.

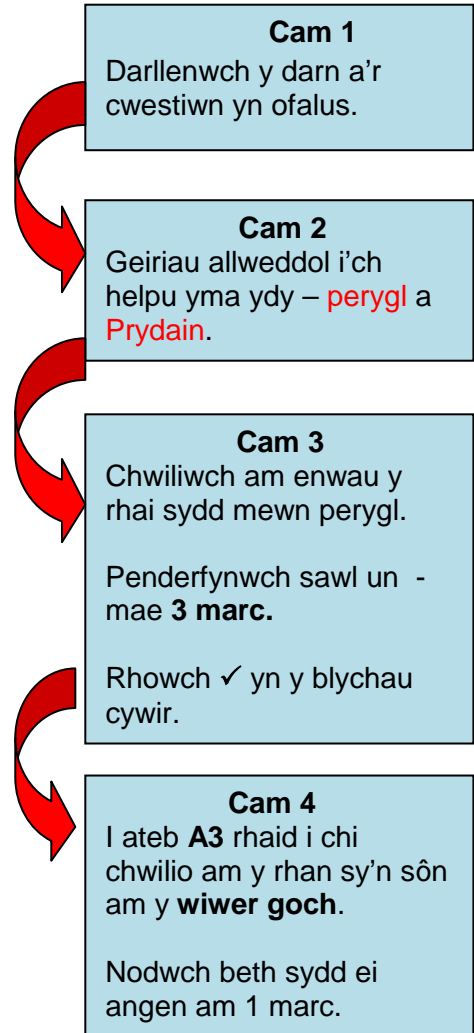

A2

Pa rai o'r canlynol sydd mewn perygl ym Mhrydain? Rhowch ✓ yn y blychau priodol. [3]

barcud	☒
gorila	☐
morfil	☐
wiwer lwyd	☐
gwalch y pysgod	☒
panda	☐
wiwer goch	☒

Atebion

A3

Beth sydd ei angen cyn y gellir dal neu ladd wiwer goch?

trwydded arbennig [1]

Darn Darllen 3

**Beth ydych chi'n ei wneud
â'ch gwastraff?**

Tabl y deg uchaf o ran ailgylchu gan awdurdodau Cymru sydd yn rhan gyntaf y darn hwn yn rhoi gwybodaeth. Rhaid i chi **ddadansoddi'r** ystadegau er mwyn ateb y cwestiwn cyntaf.

Mae ail ran y darn yn rhoi gwybodaeth am yr hyn sy'n digwydd i wastraff yn Sir Benfro. Mae yma bwyntiau bwled, lluniau a rhestr o gamau yn y broses o ailgylchu.

I ateb yr ail gwestiwn, mae angen i chi geisio rhoi'r camau yn eu trefn. Mae gofyn i chi fod yn graff iawn gan nad ydy geiriad pob un yn union yr un fath ag yn y darn, felly rhaid i chi **ddehongli**.

A4. Ticiwch ✓ y blychau priodol i ddangos pa ddau o'r awdurdodau canlynol sydd eisoes wedi cyrraedd y targed sydd wedi'i osod ar gyfer Cymru gyfan erbyn 2016. [2]

- Caerfyrddin
- Caerdydd
- Ceredigion
- Caerffili
- Powys
- Penfro

Atebion

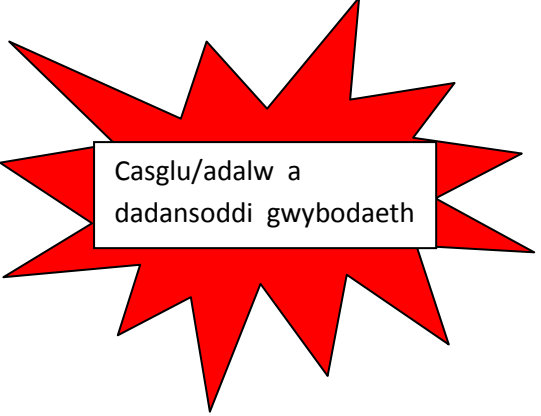
Cam 1
Darllenwch y darn a'r cwestiwn yn ofalus – cip ddarllen i ddechrau ac yna yn fwy craff.

Cam 2
Sylwch beth ydy'r targed ar gyfer Cymru gyfan – **58%**
Chwiliwch yn y tabl am y **ddau awdurdod** sydd wedi cyrraedd y targed hwn – **dadansoddwch** y tabl.

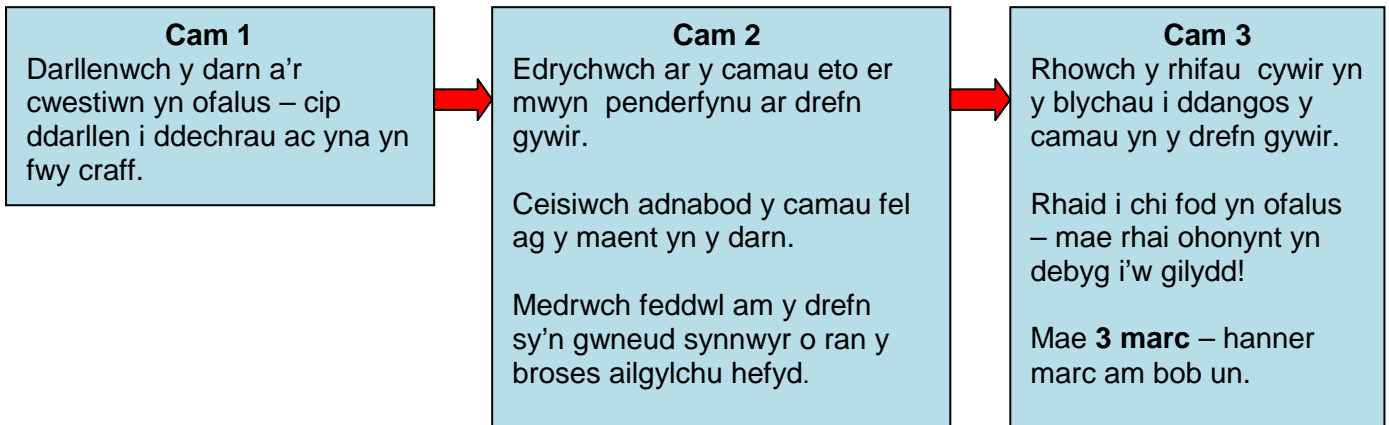

Cam 3
Rhowch ✓ yn y blychau gyferbyn â'r ddwy sir sydd wedi cyrraedd y targed

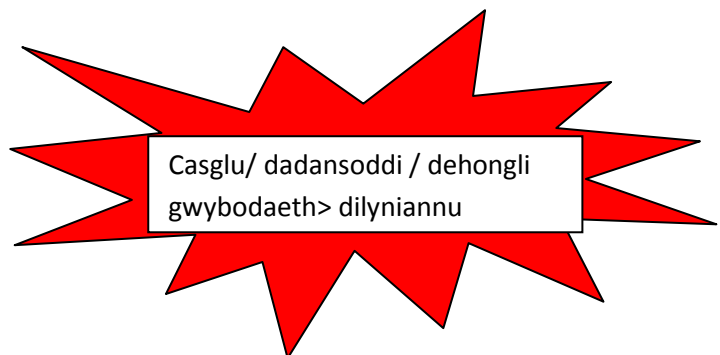
A5

Beth sy'n digwydd i'r bagiau oren ar ôl iddynt gael eu casglu? Rhowch y camau canlynol yn y drefn gywir drwy roi'r rhifau yn y blychau priodol. [3]

- Pentyrru'r deunydd rhydd yn uchel a'i gasglu fesul bwced gyda llwythwr ac yna ei arllwys mewn i 'hopper'. 3
- Storio'r byrnau cyn eu cludo i'w cyrchfan. 6
- Cludo'r deunydd i'w ailgylchu ar hyd belt trosglwyddo i linell gasglu i'w trefnu yn bentyrrau unigol. 4
- Lori yn mynd â'r holl ddeunydd i gyfleuster ailgylchu yn Wityhedge er mwyn gollwng y llwyth. 1
- Torri'r bagiau ar agor gan adael y deunydd ailgylchu i syrthio'n rhydd ar y llawr. 2
- Cludo'r deunydd sydd wedi ei drefnu wedyn ar hyd belt trosglwyddo arall a'i ollwng i mewn i beiriant byrnu. 5

Pa sgiliau?

Darn Darllen 4

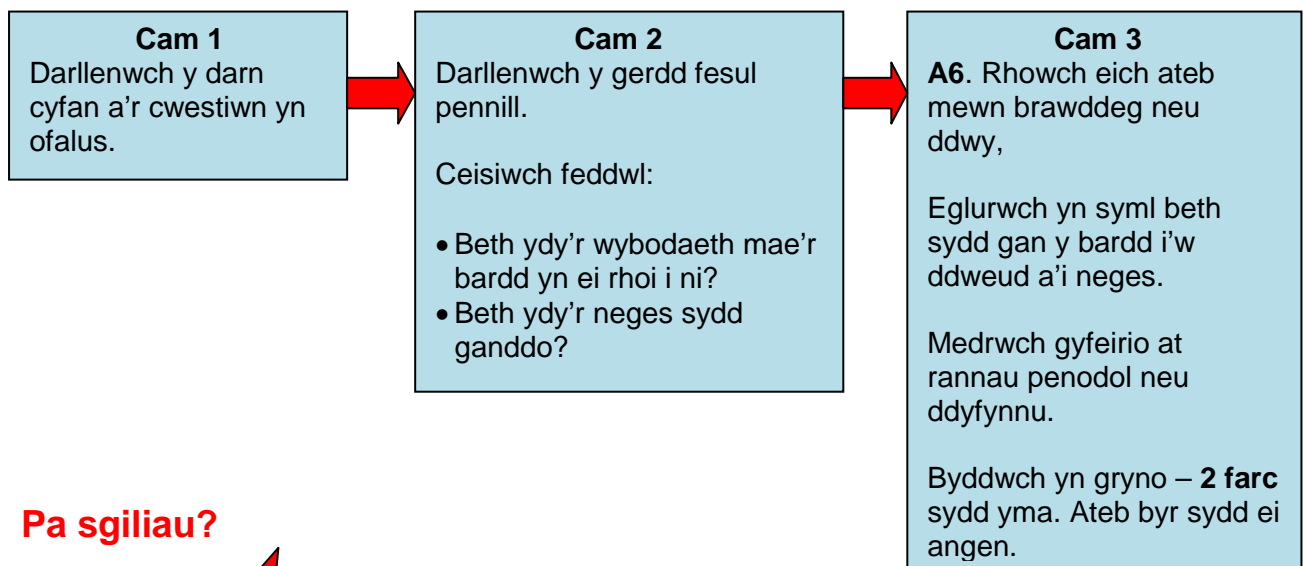
'Sbwriel'

Er mai darn creadigol ydy'r gerdd fach hon, mae'n rhoi gwybodaeth am yr hyn sy'n digwydd i **sbwriel** o'n cwmpas, yng ngeiriau'r bardd.

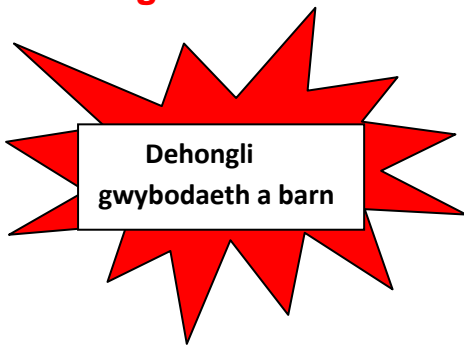
Darllen, deall a ddehongli'r gerdd ydy'r dasg yma er mwyn canfod beth mae'r bardd yn ei ddweud wrthym. Mae gofyn i chi feddwl yn union beth yw ei neges.

A6

Beth sydd gan y bardd i'w ddweud wrthym yn y gerdd hon? Beth yw ei neges? [2]

Pa sgiliau?

Atebion

- sbwriel o'n cwmpas - ble? – beth?

- cyfrifoldeb pwy?

Meddylwch am rhain. Rhesymwch.

Rhowch yr ateb yn fyr yn eich geiriau eich hun, am **2 farc**.

A7 Sut mae e'n pwysleisio'r neges hon?

[1]

Darn darllen 5

Llifogydd! Help!

Mae hwn yn ddarn o destun cymysg am **lifogydd** - paragraffau o destun di-dor, lluniau a phwyntiau bwled.

Mae 3 rhan – darn bach am y difrod ar ynysoedd Vanatau, rhan am lifogydd yng Nghymru. Yna rhestr o bethau y dylen ni eu gwneud os oes llifogydd.

Mae'r ysgrifennu yn **gyfarwyddiadol** yn y pwyntiau bwled hyn.

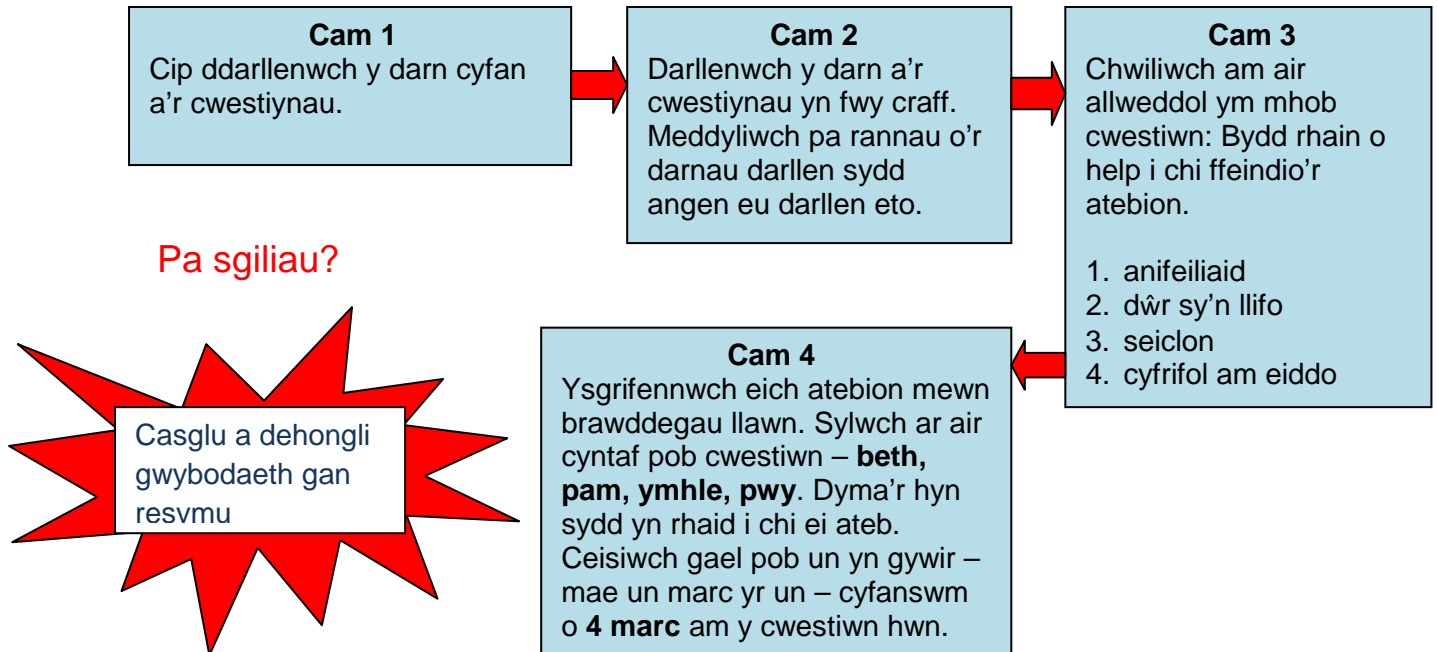
Mae cwestiwn **A8** yn gofyn i chi ateb 4 cwestiwn mewn brawddegau llawn – cofiwch wneud hynny.

Cam 4

I ateb **A7** rhaid i chi ddehongli'r gerdd ac ystyried dull y bardd o gyflwyno a phwysleisio ei neges.
1 marc (am un pwynt)

Atebion posibl

ailadrodd,
cwestiwn rhethregol

1. Beth sydd angen ei wneud gydag anifeiliaid os oes llifogydd?
eu symud i le diogel
2. Pam mae angen osgoi dŵr sy'n llifo?
oherwydd y gall chwe modfedd o ddŵr fwrw oedolyn i'r llawr
3. Ymhle yr oedd seiclon wedi difrodi 90% o'r adeiladau yn ddiweddar?
.. ynnysoedd Vanuatu
4. Pwy sydd i fod yn gyfrifol am eich eiddo?
.chi / ni (nid yr Awdurdod Lleol)

Darn Darllen 6

Ai ceir trydan yw'r ateb?

Darn o destun cymysg sydd yma yn sôn am **geir trydan**, a sut maent wedi datblygu. Mae llun o hen gar trydan ac un mwy diweddar.

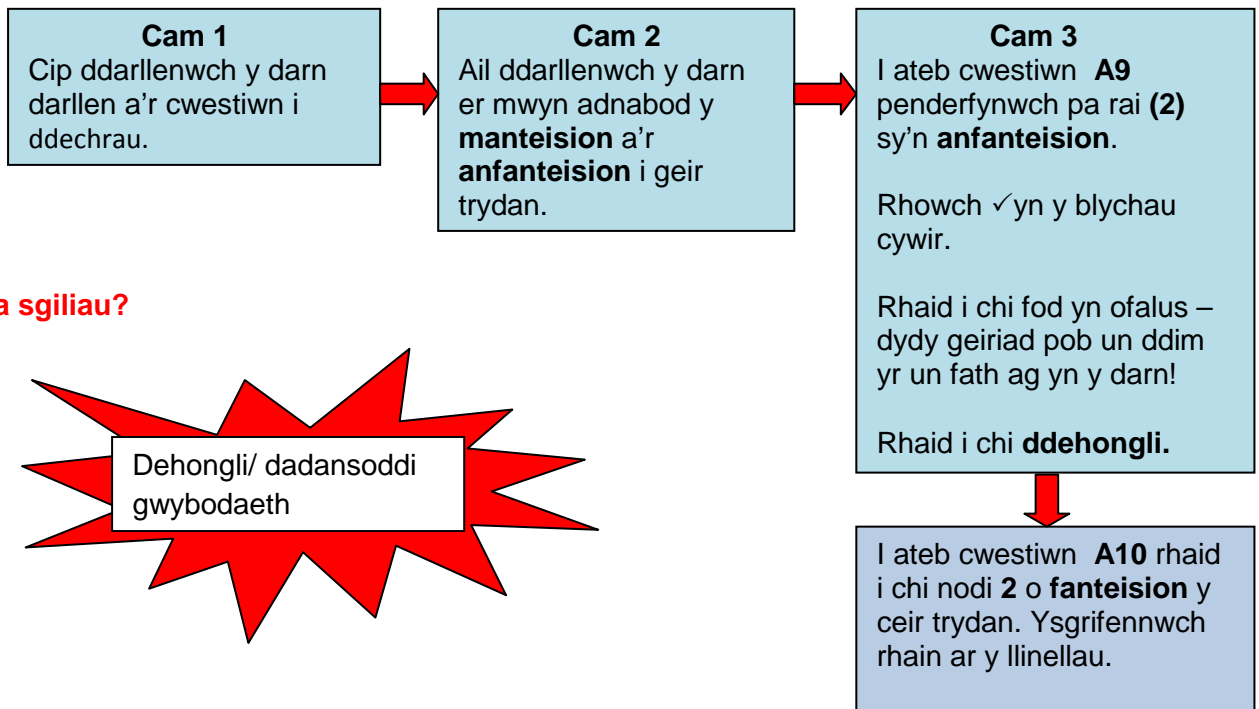
Mae yma restr o anfanteision a rhai manteision i'r ceir trydan.

Ar ôl i chi eu darllen yn ofalus, mae cwestiwn **A9** yn gofyn i chi ddangos pa ddau ar y rhestr sy'n anfanteision ac yna yn **A10** gofynnir i chi nodi dwy fantais.

A9. Rhowch ✓ mewn 2 flwch i ddangos pa ddau o'r canlynol sy'n **anfanteision** car trydan.

[2]

1. Mae'r car trydan yn rhad i'w brynu
2. Rhaid gwefru car trydan bob 100 milltir.
3. Does dim rhaid talu treth am gar trydan
4. Mae'r car ar gael mewn llawer o liwiau.
5. Erbyn hyn mae ceir trydan yn mynd yn bellach ac yn gyflymach.
6. Rhaid talu crocbris am gar trydan.

A10. Nodwch ddwy o **fanteision** y car trydan

[2]

Darn Darllen 7

Cerddwch yn lle mynd yn y car!

Pa sgiliau

Dyma ddarn o destun estynedig i chi ei ddarllen a'i **ddehongli**. Mae'r frawddeg gyntaf yn dangos beth ydy bwriad yr awdur.

Mae'r awdur yn cyflwyno ei bwnc ar ffurf araith ac yn rhoi ei farn. Rhaid i chi ddarllen yn graff iawn er mwyn deall yr hyn sydd ganddo i'w ddweud, beth ydy ei farn/agwedd, a beth ydy ei neges.

Mae'r cwestiwn am i chi ystyried rhai o'r darnau darllen eraill hefyd.

- mae ceir trydan yn gwella drwy'r amser
- mae ceir 5 sedd i'w cael erbyn hyn
- does dim rhaid talu treth ar geir trydan
- erbyn hyn mae ceir trydan yn mynd yn bellach ac yn gyflymach

Atebion posibl

2 fantais – un marc yr un

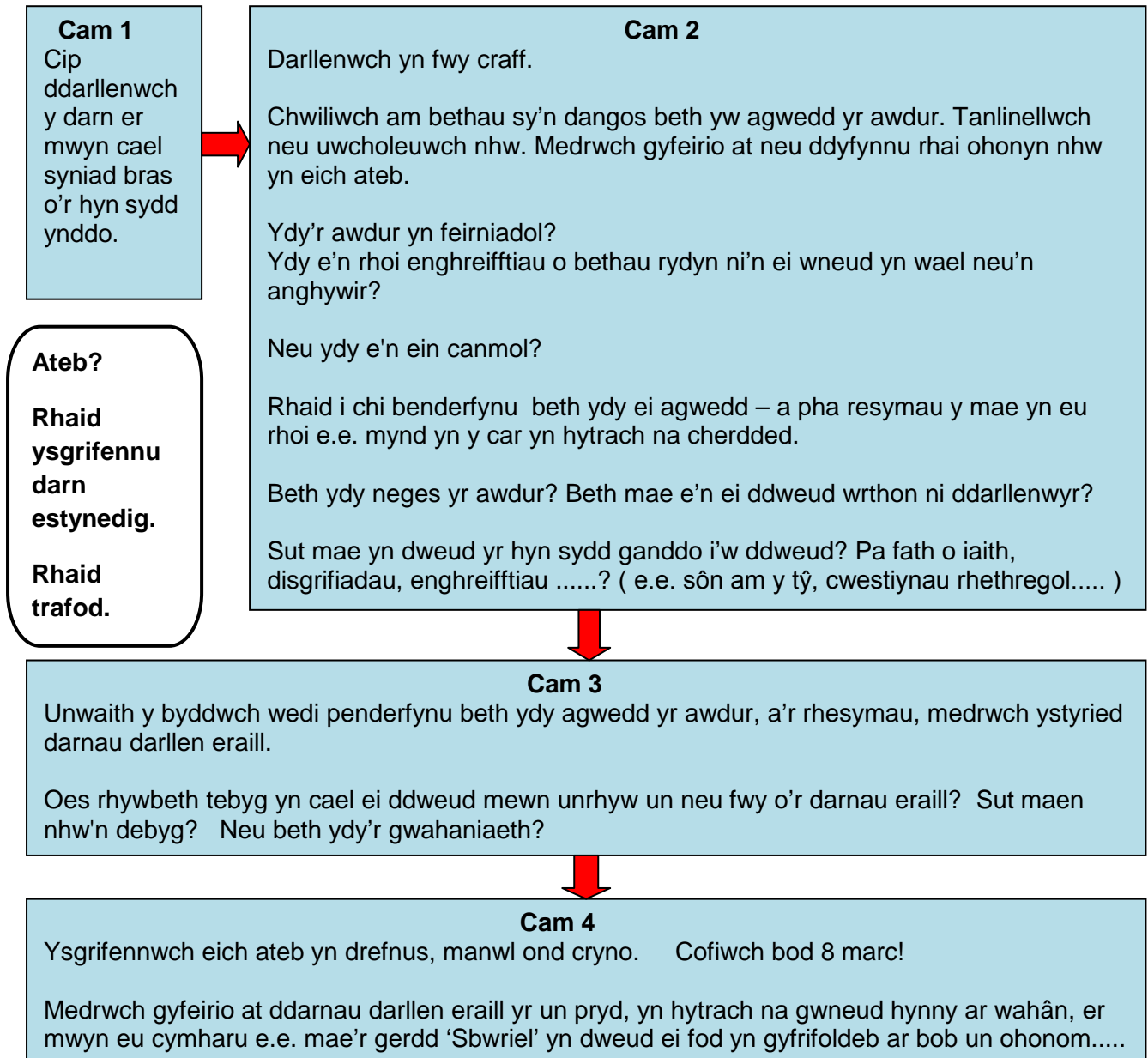
Dehongli a chymharu

Darn Darllen 7

A11. Trafodwch agwedd yr awdur yn y darn darllen. Beth yw ei neges? Sut mae yn cyfleu hyn yn y darn? [8]

Oes neges debyg i'w gweld mewn unrhyw un o'r darnau darllen eraill yn yr Uned hon? Ym mha fodd y mae'n debyg / wahanol?

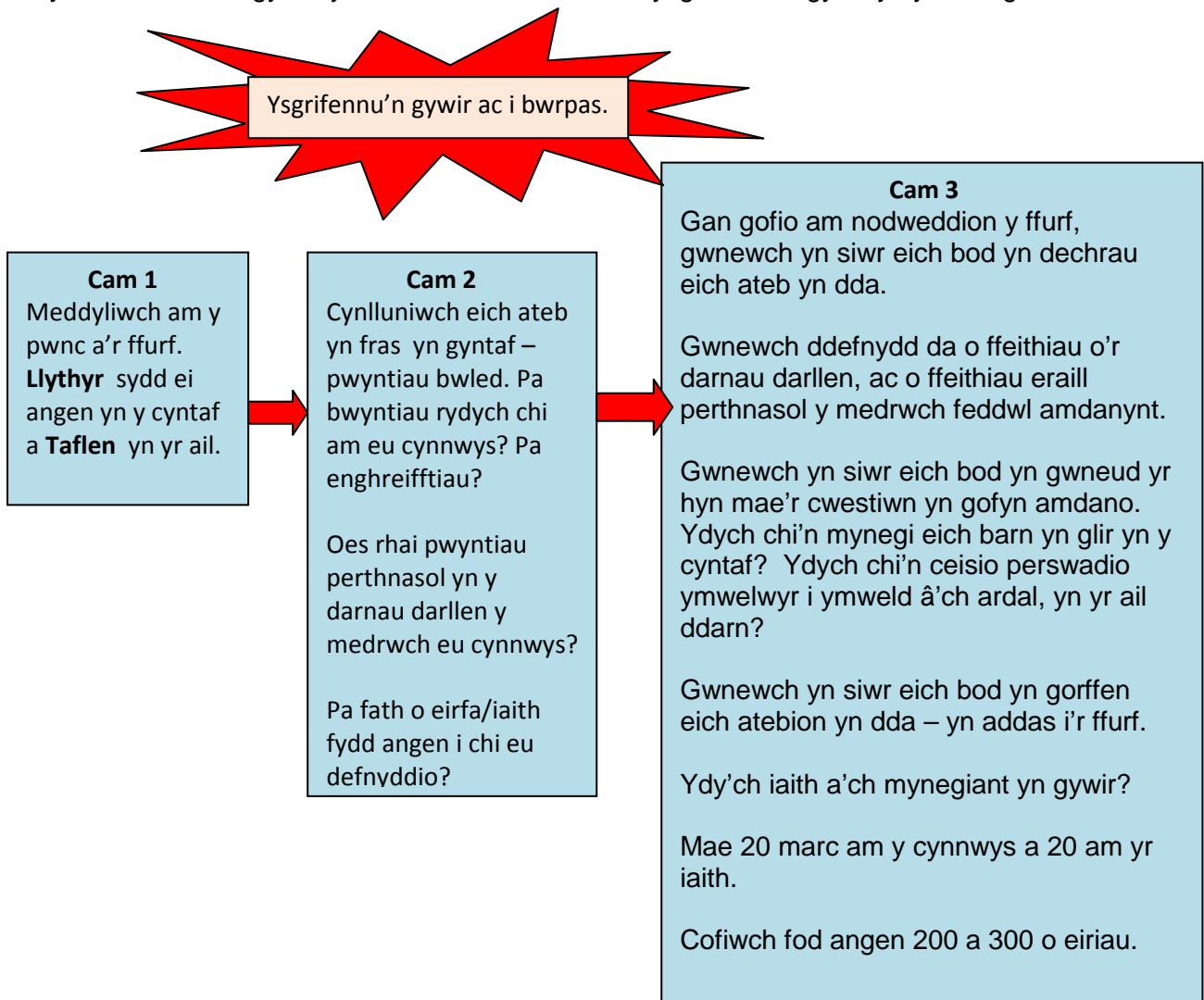
Gallwch ddyfynnu neu gyfeirio at enghreifftiau penodol o'r darn darllen i gefnogi eich pwyntiau.

ADRAN B (Ysgrifennu) : 40 marc

Atebwch y **ddau** gwestiwn canlynol.

Bydd 20 marc am gynnwys a threfn ac 20 marc am ysgrifennu'n gywir yn y ddau gwestiwn.

B1. Llythyr yn mynegi barn

[20]

Rydych yn anghytuno â chynllun i adeiladu/ ddatblygu rhywbeth fyddai yn effeithio ar yr amgylchfyd yn eich ardal. Ysgrifennwch lythyr at eich cynghorydd lleol / neu eich papur bro, yn mynegi eich barn ar y mater a'ch pryderon. Dylech gynnig rhesymau pam na ddylai'r cynllun gael ei ganiatáu.

Os byddwch yn defnyddio gwybodaeth o'r testunau bydd angen i chi ddefnyddio eich geiriau eich hun.

Gallwch gynllunio eich gwaith yn y blwch isod cyn dechrau ysgrifennu ar y tudalennau sy'n dilyn.

Gallwch ddefnyddio tudalen ychwanegol os bydd angen.

Dylech geisio ysgrifennu rhwng 200 a 300 o eiriau.

B2. Taflen yn perswadio

[20]

Rydych eisiau perswadio ymwelwyr i ddod i'ch ardal i fwynhau'r amgylchfyd.

Lluniwch daflen gryno yn disgrifio yr hyn fydd i'w weld a'i wneud, ac yn ceisio annog ymwelwyr i ymweld â'r lle.

Ni ddylech dreulio gormod o amser yn dylunio'r daflen.

Os byddwch yn defnyddio gwybodaeth o'r testunau bydd angen i chi ddefnyddio eich geiriau eich hun.

Gallwch gynllunio eich gwaith yn y blwch isod cyn dechrau ysgrifennu ar y tudalennau sy'n dilyn.

Gallwch ddefnyddio tudalen ychwanegol os bydd angen.

Dylech geisio ysgrifennu rhwng 200 a 300 o eiriau.